

ENHIS – nový prístup k otázkam verejného zdravia

Projekt ENHIS (Environmental and Health Information System) je významným pokrokom smerom k spusteniu riadenia komplexných informácií a poznatkov o systéme, ktoré budú generovať a analyzovať informácie o environmentálnom zdraví na podporu relevantných metód v Európe, vrátane prejavov na deti. Potreba zavedenia jednotného informačného systému je deklarovaná v základných medzinárodných dokumentoch na rozvoj a podporu environmentálneho zdravia, a to v ministerskej deklarácii z Budapešti 2004 a v schválenom Európskom akčnom pláne pre životné prostredie a zdravie pre roky 2004 - 2010, ktorý vyplýva z európskej stratégie.

Hlavným nástrojom k dosiahnutiu tohto cieľa je vytvorenie dostupného *EÚ Integrovaného monitorovacieho systému*, ktorý bude schopný spoľahlivejšie vytvárať, zberať, hodnotiť a hlásiť údaje o dopade životného prostredia na ľudské zdravie. Zámerom tohto kroku je zmeniť, prípadne doplniť smerovanie existujúcich informačných systémov v jednotlivých krajinách tak, aby umožnili efektívnu a účelnú podporu rozhodovania v oblasti životného prostredia a zdravia. Systém je založený na indikátoroch environmentálneho zdravia (EZ), využíva metódy hodnotiace vplyv životného prostredia na zdravie človeka a prispieva k Európskemu zdravotnému informačnému systému. Indikátory sú rozhodujúcim faktorom pre vývoj nového informačného systému a znázorňujú stav zložiek životného prostredia a ich vplyv na zdravie človeka. Hlavný zámer informačného systému navrhnutého WHO je uľahčiť hodnotenie vplyvu rizikových faktorov životného prostredia na zdravie ľudí v medzinárodnom meradle, t. j. aby indikátory monitorovali aj súvislosti medzi zmenami v životnom prostredí a stavom verejného zdravia.

Indikátory, ktoré sa sledujú v rámci projektu možno rozdeliť do nasledovných skupín:

- 1) *Environmentálne* - monitoring stavu životného prostredia (zložky životného prostredia)
- 2) *Zdravotné* - monitoring zdravotného stavu obyvateľstva (mortalita, morbidita)
- 3) *Akčné* - monitoring súčasného stavu legislatívy, kompatibilita s EÚ

Počet sledovaných indikátorov a ich obsah sa menil od prvotnej myšlienky vzniku projektu. Najskôr sa disku-

tovalo približne o 150 indikátoroch životného prostredia, ktoré sa postupne vyseletovali a ostalo 48 indikátorov. V súčasnosti sú indikátory zamerané na detskú populáciu a vekovú skupinu pod osemnásť rokov. Veľký vplyv na zostavenie indikátorov mala aj Štvrtá ministerská konferencia v júni 2004 v Budapešti. Hlavnou otázkou na konferencii bolo, čo robíme pre naše znečistené životné prostredie poškodujúce najmä zdravie detí. Zraniteľnosť detského organizmu je totiž oveľa vyššia, pretože sú viac vystavené expozícii, keďže potrebujú viac vzduchu, vody a jedla vzhľadom na ich telesnú hmotnosť ako dospelí jedinci a ich metabolizmus je zraniteľnejší, pretože absorbujú mnohé toxické látky rýchlejšie (WHO, 2006).

Ciele projektu ENHIS

1. Určiť informácie potrebné na monitoring populácie exponovanej nebezpečnými environmentálnymi faktormi, ich zdravotné účinky a vyhodnotiť efektívnosť účinných opatrení,
2. definovať a obnoviť zoznam indikátorov environmentálneho zdravia založených na ich politickej relevancii, vedeckých poznatkoch a uskutočniteľnosti, zameraných na indikátory súvisiace s environmentálnym zdravím detskej populácie,
3. vyvíjať a aplikovať metódy na vytvorenie informácií z existujúcich medzinárodných a národných databáz a preskúmať dôveryhodné zjednodušené spracovanie dát,
4. poskytovať technickú podporu a vytvoriť sieť spolupracujúcich centier, ktoré skúmajú efektívne mechanizmy výmeny informácií a vysokú kvalitu doručenia informácií o projekte.

Aktuálny stav

V súčasnosti sledujeme indikátory, ktoré sú zamerané na detskú populáciu a týkajú sa týchto faktorov: kvalita ovzdušia, radiácia, voda a sanitácia, doprava, domácnosť, hluk, iné rizikové faktory.

Do projektu ENHIS 2 sa zapojilo 18 krajín (Rakúsko, Bulharsko, Česká republika, Fínsko, Francúzsko, Grécko, Maďarsko, Taliansko, Litva, Holandsko, Poľsko, Portugalsko, Slovensko, Slovinsko, Španielsko, Rumunsko, Veľká Británia a Nemecko). Úlohy súvisiace s projektom sa zadávajú v rámci pracovných skupín, a každá z pracovných skupín má rozdelené úlohy podľa zodpovednosti za workpackage WP1-WP8 (obr. 1).

Informačný systém životného prostredia a zdravia predstavuje nový moderný prístup k otázkam verejného zdravia hlavne tým, že integruje údaje z rôznych rezortov z hľadiska ich možného vplyvu na zdravie populácie. Identifikácia vplyvov na zdravie je tak rýchlejšia, jednoduchšia a komplexnejšia, ako pri individuálnom hodnotení.

Informačný systém s podrobne prepracovanými indikátormi bude uverejnený na webovej stránke projektu ENHIS koncom roka 2007, kde nájdete dôležité informácie o medzinárodných dátach, o stave životného prostredia v jednotlivých krajinách Európy, o faktoroch životného prostredia pôsobiacich na zdravie ľudí, grafické zobrazenia, limitné hodnoty toxických látok poškodujúcich zdravie, definície indikátorov, politickú relevanciu a mnoho ďalších informácií.

Ing. Katarína Halzlová
Úrad verejného zdravotníctva SR

Obr. 1 Systém projektu ENHIS

